

POSICIONAMENT DE LA CAMFiC DAVANT LA GESTIÓ DE CASOS COVID-19 ALS CENTRES EDUCATIUS

En relació a les propostes del document *GESTIÓ DE CASOS COVID-19 ALS CENTRES EDUCATIUS* elaborat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i publicat al Canal Salut del Departament de Salut (<https://canalsalut.gencat.cat/web/.content/A-Z/C/coronavirus-2019-ncov/material-divulgatiu/gestio-casos-centres-educatius.pdf>), la Junta Permanent de la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC), d'acord amb l'assessorament i revisió del Grup de Treball d'Atenció Primària Orientada a la Comunitat (Grup APOC) manifesta la manca de les dimensions comunitàries relacionades amb aquesta gestió, i és en aquesta direcció que fa les següents aportacions.

VALORACIÓ DEL DOCUMENT.

- El protocol s'activa davant un cas confirmat, no davant d'un cas sospitós: caldrà doncs, mentre duri la pandèmia, treballar per la gestió de la incertesa, per aprendre a disminuir riscos i per protegir-nos més que protegir-me. Tota aquesta visió té una dimensió comunitària i no tant individual.
- L'objectiu del protocol no hauria de ser la seguretat (entesa com un valor absolut) sinó la millor salut possible (en aquest cas de la comunitat educativa), atenent sobretot al conjunt dels seus determinants, especialment els socials.

ALGUNS DELS PUNTS INSUFICIENTMENT TRACTATS.

- La comunicació al centre escolar quan els símptomes apareixen fora de l'horari escolar i/o lectiu i hi hagi una confirmació per part del CAP o del CUAP: caldrà no oblidar la immediata comunicació a l'escola¹ com assumpció de responsabilitat familiar en la gestió de la infecció o del contacte.
- Les condicions de l'aïllament al domicili en casos de situacions de vulnerabilitat social (amuntegament, dificultat pels àpats, presència de cuidadors, etc.) que el facin difícil o impossible. Recordem que els afectats per aquest aïllament poden ser alumnes, famílies i docents. En aquests casos, la intervenció del treball social sanitari i de l'acció comunitària esdevé clau.
- Incorporar a les associacions de famílies d'alumnes en el circuit tant a nivell de comunicació i transparència davant de les famílies, com de possibles actuacions i respostes davant contagis en els que calgui una resposta social i/o comunitària.

¹ El document <https://govern.cat/govern/docs/2020/07/03/15/51/965e6446-517c-48af-9cbf-6de670ab3c7a.pdf> parla sobre recomanacions de seguretat en les activitats extraescolars diverses però no es parla de la gestió de casos COVID19 en aquestes activitats. L'alternativa que ofereixen en el document és "Quan la simptomatologia s'inicia fora de l'horari escolar o en dies no lectius, la família o la persona amb símptomes ha de contactar amb el seu CAP de referència o, fora de l'horari del CAP, al CUAP (Centre d'Urgència d'Atenció Primària), per valorar la situació i fer les actuacions necessàries." Potser caldria que els responsables de l'activitat també ho poguessin comunicar paral·lelament per garantir que el cas arriba al circuit.

RECOMANACIONS I PROPOSTES.

1. Consolidar o incorporar el paper de la salut comunitària a través dels **grups motors de salut comunitària** existents, tan amplis com sigui possible, i/o les **taules comunitàries**. Aquests grups estan integrats per representants de salut (APS i salut pública), educació, serveis socials, barris o municipis i altres agents comunitaris per responsabilitzar-se d'accions concretes a prendre dintre de l'estratègia global contra la COVID: gestió de la incertesa, explicació de la situació a col·lectius específics, clarificació d'informacions, mobilització d'actius, promoció de la salut i suport emocional, reforçar les mesures preventives, accés i suport a grups vulnerables, llocs d'acollida per a l'aïllament o la quarantena de contactes, suport a famílies per la conciliació i d'altres específiques de cada situació².
2. En qualsevol cas, es recomana a nivell de barri/municipi/ABS l'establiment d'un **grup de salut comunitària** en cas que no existeixi ja. Aquest espai facilitarà la informació i actuació coordinada entre els diversos agents locals i la comunitat per a temes de salut, entesa la salut en el seu sentit ampli. En aquest sentit la professional referent de salut comunitària del centre d'APS seria l'encarregada de coordinar aquest espai, conjuntament amb l'ajuntament i salut pública.
3. **Contemplar de forma àmplia l'escolarització** i incloure aspectes com les activitats extraescolars, els casals infantils i de joves, els equipaments esportius, les biblioteques, les ludoteques i d'altres, en la gestió de casos COVID.
4. Establir, si es possible, **horaris intensius** per limitar les entrades i sortides dels centres educatius a dos moments. En el cas que la comunitat educativa consideri necessari l'horari intensiu, caldrà que s'agilitzin els tràmits en el sí del departament per fer-ho possible³.
5. **Diversificar espais d'aprenentatge** i considerar les activitats a **l'aire lliure** quan les condicions ho permetin⁴. La coordinació amb altres agents comunitaris pot afavorir la disponibilitat d'espais exteriors alternatius als patis escolars en el cas que fos necessari.

² Les ABS COMSalut i AUPA tenen en general aquestes estructures i experiència per abordar aquestes situacions i en aquest sentit poden ser experiències de referència.

³ En el document Pla d'actuació per al curs 2020-2021 per a centres educatius en el marc de la pandèmia per COVID-19 es recull: 5.6. Horaris L'horari dels centres, de forma general, són els establerts en les diferents normatives del Departament. Les excepcionals circumstàncies derivades de la pandèmia poden determinar la necessitat d'incorporar canvis en l'horari, tenint en compte el projecte educatiu de cada centre. En el cas de modificació de l'horari, el centre ho ha de traslladar al director o directora dels serveis territorials o Gerència del Consorci d'Educació de Barcelona, per a la seva aprovació.

⁴ En el document Pla d'actuació per al curs 2020-2021 per a centres educatius en el marc de la pandèmia per COVID-19 es recull: "Les zones exteriors són espais de baix risc de transmissió del coronavirus. Per aquest motiu, s'aconsella utilitzar espais com el pati per a la realització d'aquelles activitats puguin fer-se a l'aire lliure. Per a la seva neteja i desinfecció s'han de seguir les indicacions establertes en el document Neteja i desinfecció en espais exteriors de concurrència humana"...." Un cop identificats i assignats els espais, dins del centre educatiu, per a grups estables, cal detectar si hi ha necessitats de més espais fora del centre. Si són necessaris aquests espais externs, el centre ho ha de comunicar a la inspecció educativa i els serveis territorials han d'analitzar i acordar conjuntament amb els ajuntaments el pla de cobertura d'espais. Un cop definits els espais d'altres administracions i/o entitats i les condicions de la cessió temporal d'aquests espais per a ús educatiu, cal formalitzar aquesta cessió administrativament."

6. Cal assegurar que els gestor COVID fan un cribatge de les **situacions de risc social** per tal que aquest cas (sigui sospitós de COVID-19 o contacte estret i que hagi de mantenir aïllament domiciliari) sigui valorat pels professionals del **Treball social** de referència i es puguin activar els recursos de suport necessaris i que aquest pas s'incloués en l'Algoritme de gestió del cas.
7. Garantir que el pare/mare/tutor legal dels menors que hagin de mantenir la quarantena i que siguin PCR negatius, podran disposar d'un **permís per fer-se càrrec del menor (no baixa mèdica)**, de manera que reduïm l'exposició de persones vulnerables (avis/àvies), i garantir que podran disposar del suport necessari en cas de situacions de precarietat laboral o vulnerabilitat social.
8. **Reduir l'escletxa digital**: assegurar la connexió a internet, disponibilitat de dispositius, formació bàsica en el seu ús. Aquesta reducció de l'escletxa digital hauria de ser responsabilitat del Departament d'Ensenyament i del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (que disposa del Programa Omnia) a més de coordinar-se a nivell local amb la xarxa comunitària per a poder implementar mesures concretes a nivell local.
9. En les primeres setmanes del curs es proposa que es realitzin activitats que permetin **adaptació progressiva de l'alumnat** al nou curs i als canvis en el centre educatiu.⁵
10. Impulsar i/o **consolidar hàbits o conductes** imprescindibles en qualsevol context: (1) *Tenir cura d'un mateix i de les persones que envolten.* (2) *Actuar amb responsabilitat per protegir els més vulnerables.* (3) *Rentar-se les mans de manera freqüent i sistemàtica.* La infermera de referència (salut i escola; programa de vacunacions) o qualsevol altre recurs de salut pot donar suport en aquestes accions de promoció de salut.
11. **Introduir la perspectiva de l'equitat** en la gestió de casos COVID-19 als centres educatius dotant de més recursos a les escoles que tenen més necessitat. El Departament d'Educació publica cada curs els centres educatius considerats de màxima complexitat en funció de determinats criteris⁶. En aquests centres caldrà una estratègia específica adaptada a la situació socioeconòmica de les famílies. En aquest sentit seria important adaptar la gestió al entorn: escoles rurals o unitàries i escoles urbanes i també tenir en compte altres àmbits de relació dels nens: transport escolar, menjador escolar, acollida i activitats extraescolars.

⁵ En el document Pla d'actuació per al curs 2020-2021 per a centres educatius en el marc de la pandèmia per COVID-19 es recull "4.4. Promoció de la salut i suport emocional La situació de confinament i la pandèmia poden haver tingut conseqüències emocionals per a molts infants i adolescents. El dol per la pèrdua d'un familiar o l'angoixa per la situació viscuda poden estar presents en un nombre significatiu d'infants i adolescents. També pot ser necessari adaptar-se a les diferents situacions de l'alumnat en relació amb els aprenentatges adquirits durant els mesos de confinament. La tornada a l'escola representa una bona oportunitat per detectar i abordar situacions no resoltes.

⁶ Resolució de 12 de maig de 2017, del director general de Professorat i Personal de Centres Públics, per la qual es fa pública amb caràcter provisional la llista de centres educatius qualificats de màxima complexitat. " La llista de centres educatius de complexitat màxima s'ha confeccionat a partir d'una nova actualització de les dades referides als alumnes que cursen ensenyaments obligatoris corresponents i en funció dels indicadors de context següents: baix nivell d'instrucció de pares o tutors; ocupació de llocs de treball de baixa qualificació professional de pares o tutors; nombre significatiu de pares o tutors d'alumnes perceptors de la renda mínima d'inserció; percentatge elevat de pares o tutors en situació d'atur; alt percentatge d'alumnes amb necessitats educatives específiques, i percentatge alt d'alumnes nous/noves."

12. En relació a les **accions del Director del Centre educatiu**, caldrà contemplar alternatives per aquells casos en que la família no pugui recollir a l'infant, ja què es podria donar la situació per temes familiars, laborals etc. Seria aconsellable una valoració social del cas per part de la Treballadora Social Sanitària amb el suport de la figura del Gestor COVID, o dels serveis socials del territori més proper: possibilitat de fer l'aïllament, capacitat de deixar de treballar per part dels adults de la família, valorar qui cuidarà al menor en cas que sigui necessari. Si hi ha una necessitat social com /amb qui caldria parlar-ho.

10 de setembre de 2020
Junta Directiva de la CAMFiC